

АКЦЕНТ

БЕРЕЗЕНЬ 2025

ЗМІСТ ВИПУСКУ

**ІНТЕРВ'Ю З НАЗАРІЄМ
ПИЛАТЮКОМ**

**МУЗИЧНИЙ ДІАЛОГ
КРІЗЬ СТОЛІТТЯ**

**Г.Ф.ГЕНДЕЛЬ: «Я
ШКОДУВАВ БИ, ЯКБИ МОЯ
МУЗИКА ЛИШЕ РОЗВАЖАЛА
СЛУХАЧІВ: Я ПРАГНУВ
ЗРОБИТИ ЇХ КРАЩИМИ»**

**НЕВИДИМИЙ «ДВИГУН»
МУЗИКИ АБО РОЛЬ
ТЕОРЕТИКІВ У РОЗВИТКУ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

НАЗАРІЙ ПИЛАТЮК: «Перший крок до деградації - це бути задоволеним собою»

Назарій Пилатюк – один із найвидатніших скрипалів України. Відрадно, що у своєму щільному гастрольному графіку він знаходить час на виступи не тільки у великих містах, але і у віддалених регіонах. Під час розмови артист поділився своїм баченням ролі музиканта у сучасному світі та розповів про виклики, з якими стикається скрипаль.

- Назарію Ігоровичу, Ваш виконавський репертуар охоплює дуже широку амплітуду жанрів, стилів, епох, творчих постатей: від Й. С. Баха – до В. Сильвестрова. Цього разу Ви пропонуєте ужгородським слухачам «Пори року» А.Вівальді в обробці М.Ріхтера. Як Ви формуєте свої концертні програми?

- Ми займаємося елітарною справою. Класичною музикою цікавиться... я не хочу сказати якусь дурницю, але далеко не 50% населення планети Земля. Ця музика – для обраних. Високе мистецтво, у тому числі і живопис, і література, робить нас кращими. Ми надихаємося цим, бачимо великий сенс і маємо велику потребу. Такі композитори, як Й.С.Бах, Л.Бетховен, В.А.Моцарт, були послані якоюсь вищою силою до нас на землю, щоб зробити нас кращими.

Але, як я будую свої програми? Звертаю увагу на потреби сьогодення. Ми не можемо, попри все, забувати про потреби людей. А потреби людей сьогодні є в мелодії, в певному захопленні такою атмосферою, можна навіть сказати, транс-музики. Програми у мене бувають

Ужгородська філармонія

зовсім різні. На найближчий концерт у нас буде програма з творів Й.Гайдна, В.А.Моцарта, буде класика, буде бароко, буде і Й.С.Бах. Ми вибираємо краще з кращого. Ми придумуємо різні цікаві назви, що асоціюються з тією музикою, яку виконуємо. І от, наприклад, концерт Моцарта називаємо «Нічна серенада». Туди ми ще залучаємо співаків (тенора або сопрано, у нас є така можливість в Національному будинку музики), і виходять дуже круті концерти.

- Як відомо, Вам присвячували свої твори видатні українські композитори Мирослав Скорик, Богдана Фроляк. Чи складно для Вас представляти на публіці прем'єру музичного твору? Чи передує цьому спільна творча співпраця з автором музики?

- По-перше, не тільки Богдана Фроляк і Мирослав Скорик, також Олексій Скрипник. Варто згадати концерти Віктора Камінського, які я вперше виконував, крім цього, грав прем'єри і в Україні, і в США музики неукраїнських

композиторів, в тому числі Едварда Харта. Незабаром із диригентом Симоном Камартіном реалізуємо замовлення на прем'єру сучасного швейцарського композитора. Вже є написані на моє прохання Усеїном Бекіровим – відомим джазовим піаністом, тричі номінованим на Гремі, нові «Пори року». У.Бекіров – це наш український кримський татарин, котрий викладає на джазовій кафедрі. Він створив зовсім нові пори року: на українську мелодику, на кримсько-татарську. Там є і

джаз, і фольк, там є і мелодизм, і мінімалізм, і драйв, і все, що хочете.

Розмови з авторами відбуваються постійно. Наприклад, ми дуже тісно спілкувалися з Мирославом Скориком: подорожували, відзначали свята. Маєстро завжди говорив: «Грайте так, як вам подобається». Звичайно, треба дуже обережно ставитися до тексту, з дозволу автора можна трошки і змінювати – не текст, а трактування.

- Ви – частий гість на зарубіжних сценах. В чому специфіка зарубіжної аудиторії та організації кон-

цертної справи за кордоном? Чи відрізняється?

- В основному, виступаю у Польщі – у Варшаві, Кракові, маленьких містах. Що мені подобається в Польщі більше, ніж в Україні – це те, що там немає такого містечка, де б не було розкішної зали. Тому моя велика мрія – донести музику в села. Отож, я цього літа почну фестиваль в Карпатах, який планую провести в селищі Дубшари (це Рожняківський регіон Івано-Франківської області).

Також я дуже часто їжджу до Сполучених Штатів, тому там що мешкає Володимир Винницький – композитор, піаніст, і мій наставник, можна сказати. Там у штаті Нью-Йорк щороку проходить український фестиваль «Музика в гражді», де також організовуються виставки художників. Загалом, відзначу, що рівень української школи є значно вищим, ніж будь-де.

- Ви здобули фахову музичну освіту не лише як скрипаль, але і як оперно-симфонічний диригент. Чи маєте в планах роботу з симфонічним оркестром в якості його очільника?

Emily Orchestra

3 - Ні, це займає вельми багато часу. Напевно, настане той день і час, коли я за це візьмуся, але не в опері, і не із симфонічним оркестром. Диригуванням я зайнявся для того, щоб краще розуміти структуру всього, чим я займаюся на скрипці.

Попри те, що я не дирижую, в мене є бренд оркестру, який називається Emily Orchestra, який ми організували з моїм львівським колегою. З цим брендом ми провели 8 концертів, мільйони гривень перерахували на Збройні сили України. Це важливо. Тому не виключено, що я буду диригувати, але, власне, не якимись симфонічними програмами. Тим більше, навіщо забирати хліб у диригентів: у нас є В.Сіренко, В.Свалявчик, В.Плоскіна та ін. Оце диригенти, які все своє життя видали цій справі. Тільки єдине, що я диригувати зможу, а вони на скрипці грати – ні.

- Який із Ваших виступів Вам найбільше запам'ятався? Можливо, є якийсь один дуже важливий у Вашій творчості.

- Немає неважливих концертів, я хвилююся на кожному, відповідально ставлюся до кожного концерту. Найбільше запам'ятався, напевно, перший. Знаєте, чому? Я страшенно хвилювався перед першим академконцертом, будучи учнем студії в

музичному училищі ім.Д.Січицького в Івано-Франківську. Перед виступом я пішов до вбиральні, де була щойно помита підлога. Я підслизнувся, впав і вивернув руку. І був таким щасливим, просто не уявляєте! Це мені запам'яталося найбільше: виступ без виступу.

Якщо серйозно, то виступи з Б.Которовичем, М.Скориком, І.Пилатюком запам'ятовуються на все життя.

- Чи є у Вас твір, який Ви одного разу виконали, а потім ніколи до нього не поверталось?

-Нема. Я не вибираю твори сумбурно: «а давай це». Вважаю, що не треба грати все, але треба грати добре. Мій репертуар великий, але я не грав концерт Чайковського, і я щасливий.

Я його вивчив, але я ніколи його не грав. Я дуже нещасний від того, що війна. Я підтримую на 100% рішення не виконувати музику російських композиторів під час російської агресії, оскільки ми не можемо бути пропагандистами російської культури під час війни.

- Яким чином Ви налаштовуєтеся перед концертом? Чи маєте якісь особливі традиції або ритуали, що допомагають Вам зосередитися перед виходом на сцену?

- Нічого особливого: теплий чай обов'язково, стараюся щоб він завжди був в мене. Вживаю цукор перед концертом в трошки більшій кількості, ніж завжди.

Точніше, я взагалі ніколи не п'ю чай з цукром, лише перед концертом, тому що все-таки воно стимулює трошки. Не кава, не алкоголь в жодному випадку. І нікому я б ніколи не рекомендував такі речі робити. Спокій, рівновага, занурення в музику... Я розігруюся перед сценою три години. Дуже спокійно, дуже зосереджено, але ніяких заклинань не відбувається.

- Ваше дитинство пройшло в родині професійних музикантів. Які музичні моменти з Вашого дитинства Ви пам'ятаєте як визначальні для Вашого подальшого шляху в музиці?

- Пам'ятаю перші гастролі в Швецію. Мені було дев'ять років, і це стало великим стимулом для подальшого розвитку. Протягом 30 днів ми дали 30 концертів, подорожуючи машиною

по різних містах. Я зараз розумію, наскільки це було важко, але нам, дітям, це було в такий кайф!

- Ваш батько був вашим першим педагогом. Крім того, Ви в нього навчалися в Київській та Львівській спеціальних музичних школах і в Львівській музичній академії. Як це навчатись у батька? Чи виникають певні творчі суперечки у Вашій сім'ї?

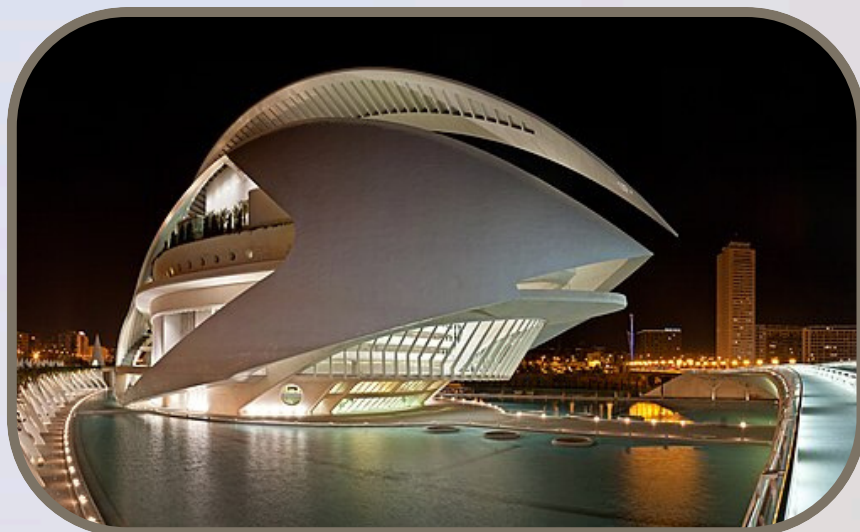
- Батько є абсолютним авторитетом. Він виховав велику кількість відомих музикантів, серед яких і моя старша сестра, яка була і є для мене великим прикладом. Вона зараз концертмейстер Театру мистецтв

**Анастасія Пилатюк
(сестра Назарія)**

Королеви Софії (м. Валенсія, Іспанія). І Олександр Семчук, і Богдана Півненко. Я бачив, наскільки вони стають крутими, тому для мене батько – абсолютний авторитет. Звичайно, найважче вчити своїх дітей або вчитися у своїх батьків. Тому що суперечки виникають постійно. Але, ще раз повторюю, батько настільки був великим авторитетом для мене, що я йому завжди вірив і довіряю сьогодні.

- Дуже важливо в юності мати ціль. Скільки Вам було років, коли вона з'явилася?

**Палац мистецтв
імені Королеви Софії**

- Мені було чотирнадцять років, до того дуже важко все давалося, я багато займався, мало що виходило. І коли я з цим питанням прийшов до батька і кажу: «Слухай, я граю так багато, у мене не виходить», він каже: «Якщо ти будеш робити те, що я тобі кажу протягом наступних двох років, я тобі гарантую, що ти виграєш міжнародний конкурс». Заявка була ще та!

Я виховувався ще з одним скрипалем (нині – моїм кумом та першим концертмейстером Дрезденської державної капели) – Федерико Касі. Він – німець, приїжджав до нас на 3-4 місяці. Тато з ним щодня проводив заняття. Батько казав: «Правила встановлюю я, ви їх виконуєте, і все у вас буде добре». Правила були, м'яко кажучи непрості, оскільки нам доводилось вставати о 4.30 год. щоранку, аби займатися по 4 години перед уроками. Але втягнулися. Так минув рік, другий. Ми готувалися до конкурсу Карла Флеша. На конкурс ми поїхали разом з Федерико, у нас не було ніякої підтримки взагалі. І двоє отримали третє місце, яке між нами розділили. Це просто було здійснення всіх мрій всіх і бажань! Про першу премію я не говорю, бо це взагалі був не той час. Але призове третє місце. Тато мій, хоча завжди був авторитетом

**Ігор Пилатюк
(батько Назарія)**

став просто «богом музики». Згодом був конкурс Янкелевича, який ми виграли, конкурс Лисенка, де теж перша премія.

Чи були у Вас моменти, коли Ви в собі сумнівалися?

- Не сумнівався, а був незадоволений. Я ніколи не сумнівався, що в мене вийде, але незадоволеним буваю часто і тепер. Я вважаю, що перший крок до деградації – це бути собою задоволеним.

- Ви професор Львівської Національної музичної академії імені Лисенка. Як би Ви охарактеризували сучасних студентів-музикантів? Які виклики нині постають перед педагогом-музикантом?

- Вседозволеність, самовпевненість студентів заважає. Ми прагнемо в Європу, трошки беремо приклад з Америки. «В мене стрес», – як тепер кажуть студенти. Звичайно, треба на це звертати увагу, я дуже стараюсь знайти індивідуальний підхід до студентів. У нас так не було. Я вважаю, що часи, коли нас виховували, були кращими. Ми були більш морально загартовані, адекватно сприймали той факт, що виганяють з уроку, якщо не готовий.

Сучасні технології, які б мали допомагати, роблять студентів всезнаючими, але нічого не вміючими. Я не можу ска-

зати, що рівень став гіршим, але от яскравих музикантів, таких як в свій час Олег Каськів, Федерико Касі, Богдана Півненко немає. Можливо, вони виїжджають за кордон, і то є велика трагедія, якщо воно насправді так. Попри те, рівень оркестру виріс: це факт.

Чим сьогодні вразити сучасну молодь? З'явилися мобільні телефони в кожного з раннього дитинства. Ми не знали, що це таке, тому ми шукали, відчувалося все по-іншому. Ти ходив на концерти, щоб щось послухати, відвідував репетиції, ходив в бібліотеку, щоб дістати яку-небудь інформацію, працював з книжкою. А книжка і телефон – це дві великі різниці! Як запис і живе виконання. Гадаю, що ці технології все-таки ламають світ, на жаль.

- Які поради можете дати тим юним музикантам, які лише розпочинають свій шлях у музиці?

- Багато порад можна дати. Насамперед, заглядати в праці великих педагогів минулого і сучасності. Щоб стати добрим скрипалем чи піаністом, повинна бути систематичність. Якщо ви будете займатися кожен день по 4 години, то це шлях до успіху. Але 4 години – це дуже мало. Я можу дати настанову: вставляйте і займайтеся

з 6-ї ранку. Пам'ятайте: той, хто прокидається о дев'ятій, ще лише прокидається, а ви вже позаймалися 3 години. Хіба не круто?! А після школи варто відпочити годинку, бо ти не можеш вставати о п'ятій і потім увесь день бути живчиком. Згодом ще дві годинки слід займатися. У такий спосіб є час і для футболу, і для комп'ютерних ігор, і для всього.

- Чи є ще небудь у сфері музики, чим Ви ще не займалися, але хотіли б спробувати?

- Електронна музика. Але я вже наразі на півиляху до цього. Тобто, щоб поміксувати класику з діджеями. На електроскрипці я не грав, хоча, можливо хотів би. На альті хочу грати. Дуже. Бо мені дуже подобається Концертна симфонія В.А.Моцарта, друга частина. Крім того, дуже мало є хороших альтистів. Гадаю, якщо почну грати на альті, то я був би найкращим. Але я не розумію, чому я цього не роблю?

- Ви багато гастролюєте. Чи є у Вас місце сили, де можна черпати енергію, натхнення?

- Моя сім'я, мої діти, моя дружина, рибалка. Я дуже люблю риболовлю. Я мрію про той момент, коли в мене буде син, але в мене є дві донечки – Маргарита і Тереза, і чарівна дружина Юлія. Її енергія – це, звичайно, домашній затишок. Найбільше, що мені подобається, це коли моя старша донечка, якій тільки 4 роки, має пластмасові вудочки, «ловить рибу» і просить мене поїхати з нею на рибалку. І з татом я їжджу на рибалку, адже завжди дуже приємно спілкуватися з батьком не тільки на професійні теми. І, звичайно, сцена, музика – це вже як наслідок.

- Дякую Вам за щирі бесіду та приділений час!

Назарій з дружиною
Юлією

Інтерв'ю з Назарієм Пилатюком дало змогу заглибитися у світ професійного музиканта. Його відданість музиці, прагнення до вдосконалення є натхненням для всіх, хто мріє про кар'єру в академічному виконавстві.

Розмову вела
Олена ПИЛИП

МУЗИЧНИЙ ДІАЛОГ КРІЗЬ СТОЛІТТЯ

Музичне сьогодні завдяки потужним можливостям інформаційних технологій пропонує слухачам необмежене коло жанрів, стилів, програм з візуальними та поведінковими ефектами. З одного боку – це дуже круто, бо дозволяє кожному охочому будь-якої миті насолоджуватися бажаною творчістю. Проте, як зазвичай буває – легка доступність знімає відчуття винятковості моменту, ніби нівелює саму потребу

в аранжуванні сучасного британського митця Макса Ріхтера.

Загалом, зберігаючи образне наповнення концертів великого венеційського композитора – прозорість і грайливість «Весни», ніжне томління і несподівану тривожність «Літа», пластичність і гармонійність «Осені» та драматизм і холодну красу «Зими», М.Ріхтер зумів лаконічно та влучно втілити власне сприйняття краси світу в сучасній

ЗАХІД ПРОВОДИТЬСЯ НА ПІДТРИМКУ ЗСУ

НАЦІОНАЛЬНИЙ БУДИНОК МУЗИКИ

ВЕЛИКА ЗАЛА ФІЛАРМОНІ

5 БЕРЕЗНЯ 18:30

М. РІХТЕР А. ВІВАЛЬДІ

ПОРИ РОКУ

народний артист України
НАЗАРІЙ ПИЛАТЮК

СТРУННА ГРУПА АКАДЕМІЧНОГО СИМФОНІЧНОГО ОРКЕСТРУ

Диригент - заслужена артистка України
ВІКТОРІЯ СВАЛЯВЧИК-ЦАНЬКО

Ведуча - музикознавець
НАТАЛІЯ ПІЦУР

КВИТКИ CONCERT.UA

www.philarmonia.ua.ua
Квитки продаються у касі Філармонії
Довідки за телефонами: 61-33-22, 63-05-44

гармонічній та фактурній оправі, по-новому демонструючи можливість розробки тематичного матеріалу. Саме такий «діалог крізь століття», викликає наразі жвавий інтерес у публіки, що засвідчують програми концертів на найбільших сценах світу. Нещодавно по-

спілкування з високим мистецтвом, як необхідністю. Намагаючись хоч частково розв'язати дану проблему, знайти «золоту середину» між високою академічною традицією й актуальними тенденціями сучасної культури, музиканти знаходять нові форми інтерпретації відомих класичних шедеврів. Одним із яскравих прикладів такої творчості є цикл кочерто грессо А.Вівальді “Пори року”

таланило і закарпатській публіці, яка отримала чудову нагоду поринути у світ музичних фантазій бароко і XXI ст. завдяки народному артисту України Назарію Пилатюку та артистам академічного симфонічного оркестру Закарпатської філармонії під орудою заслуженої артистки України Вікторії Свалявчик-Цанько.

Ужгородцям добре відома творчість талановитого українського скрипаля Назарія Пилатюка. Його концерти завжди вирізняються цікавим репертуаром, вмілою промоцією та, звичайно, якісним виконанням. І цей виступ не став винятком. Численна аудиторія, затамувавши подих, переживала разом із солістом багату палітру емоцій, породжену яскравим тембральним звучанням скрипки, бездоганною технічною майстерністю соліста, його арти-

стизмом і, водночас, шляхетністю. Струнна група оркестру чудово взаємодіяла із солістом. Диригентка тонко відчувала баланс між туттійним і сольним звучанням, надавши концерту цілісності й осмисленості. Після фінальних акордів зал вибухнув оплесками. Вигуки «браво» мотивували артиста до виступу на біс.

Без перебільшення варто зазначити, що такі виступи надовго залишаються у пам'яті, надихаючи на позитивний лад, незважаючи на драматизм сьогодення.

Марія КУДРИЧ

Г.Ф.ГЕНДЕЛЬ: «Я ШКОДУВАВ БИ, ЯКБИ МОЯ МУЗИКА ЛИШЕ РОЗВАЖАЛА СЛУХАЧІВ: Я ПРАГНУВ ЗРОБИТИ ЇХ КРАЩИМИ»

Саме таке творче і життєве кредо сповідував видатний представник епохи бароко Георг Фрідріх Гендель. Цього року ми відзначаємо 340-років від дня народження славетного німецького композитора, котрий об'єднав у своїй музиці німецьку глибину, італійську мелодійність та англійську велич. За життя музикант неодноразово зазнавав злетів і творчих криз, проте завжди залишався вірним своїм естетичним принципам.

Величезна творча спадщина Маестро, різноманітна і за жанрами, і за виконавським складом, донині є основою репертуару музикантів усього світу, вражаючи масштабністю задумів, піднесенням та емоційною силою втілення художніх

ідей. У репертуарі академічного камерного оркестру Закарпатської обласної філармонії (керівник – заслужений артист України Владислав Юрош) музика Г. Ф. Генделя посідає важливе місце. Тож 11 березня ужгородці мали чудову нагоду насолодитися відомими шедеврами митця.

Програма концерту була дуже чітко продумана, адже створювала панорамний огляд спадщини музиканта.

Розпочався концерт з увертюри до опери «Альчіна», що прозвучала у виконанні камерного оркестру урочисто й піднесено, одразу занурюючи у дивовижний світ барокової опери. Величні акорди, чітка ритміка та витончені струнні

створювали атмосферу напруженого очікування, а контрастність динаміки додавала театральності. Камерний оркестр є добре зіграним колективом, що відчувалося у гарному тембровому й динамічному балансі партій.

Заслужена артистка України Оксана Хархаліс представила слухачам дві арії. Арія Руджеро «Зелені луки» з опери «Альчіна» вразила ніжністю, щирим ліризмом та сумом. Арія «Йдіть до Сіону, Господь гряде» з ораторії «Месія» у виконанні співачки набула більшої глибини й піднесеності. Артистка чудово відтворила стиль музики Г.Ф.Генделя, її виконавська манера приваблює оксамитовим тембром і відшліфованістю усіх деталей. Камерний оркестр чудово справився з функцією акомпанемента.

Аріозо у виконанні альтистки Лідії Лакас в супроводі камерного оркестру прозвучало ніжно й виразно, сповнене глибоким ліризмом та емоційністю.

У творчому доробку Г.Ф.Генделя є багато інструментальних творів. На концерті звучав Кончерто гресо №1, чудово демонструючи майстерність

барокової форми. Музичні діалоги між оркестром і солістами – Владиславом Юрошем, Сузанною Дяченко та Тетяною Ясінською – продемонстрували рівновагу між витонченістю, лірикою та урочистістю.

Кульмінацією концерту стала «Пасакалія» Генделя із сюїти соль мінор. У виконанні камерного оркестру вона прозвучала велично, децю дра-

матично, захоплюючи своїми різнобарвними варіаціями.

Фінальним акордом вечора став Концерт № 4 Фа мажор для органу з оркестром. Солістка Наталія Лендел майстерно вела органну партію, поєднуючи благородну велич і витончену граційність, а камерний оркестр блискуче вів музичний діалог з органом, наповнюючи зал світлом.

Цей вечір став справжнім святом музики Г.Ф.Генделя, де кожен номер розкривав різні грані його таланту – від урочистих оркестрових творів до проникливих арій. Оплески вдячної публіки стали підтвердженням того, що спадщина видатного Маєстро продовжує надихати й захоплювати навіть через 340 років.

Вікторія ОВОДОВА

НЕВИДИМИЙ «ДВИГУН» МУЗИКИ АБО РОЛЬ ТЕОРЕТИКІВ У РОЗВИТКУ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Уявіть світ без музики... Ні, не так. Уявіть світ, де музика існує, але ніхто не розуміє, як вона функціонує: немає розуміння логіки музичного мислення, строю, композиції... Просто набір звучань, який мало хто розуміє... Окей, давайте по-справжньому. Уявіть: ви на концерті, ваш улюблений артист виходить на сцену, сідає за рояль, і... починає грати щось, що звучить емоційно, проте – хаотично, без осмисленості. Жах, правда? А тепер уявіть, що цей артист має чудові природні музичні задатки, опанував різні види техніки, але ніколи не чув про теорію музики... Невідомі жодні правила гармонії, немає розуміння: чому одні звуки створюють красу, а інші – хаос. Є уявлення – що таке мелодія, але ніхто не вміє її записати і тому, передаючись усним шляхом, незабаром ця мелодія розчиняється у пам'яті, втрачає сенс і глибину.

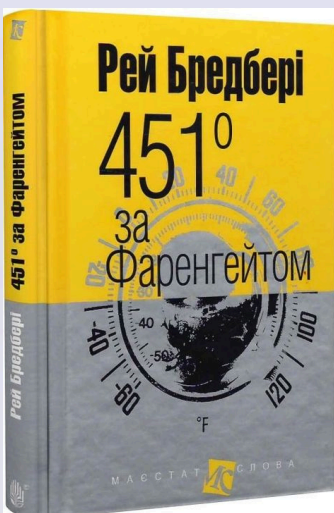
Чи не нагадує це антиутопію, подібну до тієї, що змалював Рей Бредбері у «451° за Фаренгейтом»?

Тільки там люди втратили книги, де їх спляють, бо вони несуть знання, а знання – це небезпека. А тепер уявіть, що теорія музики – це ті самі книги (трактати, наукові праці, навчальні матеріали), які хтось

намагається знищити, аби позбавити людство можливості мислити, пізнавати закони краси.

Світ без теорії схожий на місто, в якому всі розмовляють різними мовами, але ніхто не знає граматики, тобто ніхто не розуміє один одного. Оркестри більше не можуть існувати, бо музиканти не знають, як синхронізувати гру. Вокалісти не можуть співати в ансамблі, бо не попадають в ноти, і немає поняття «стрій». Композитори створюють музику, але їхні твори так і залишаються «в голові», бо ніхто не винайшов спосіб їх записати.

Хтось може заперечити: «Але ж музика – це емоція! Навіщо її розкладати на формули?» Так, але чи можна написати роман, якщо ти не знаєш букв? Чи можна створити архітектурний шедевр, не знаючи законів фізики? Чи можна малювати картини, не знаючи основ кольорознавства? Без теорії музика залишається на рівні підсвідомого бажання піднятися над буденністю, але вона не розвивається, а лише повто-

рюється. І якщо ми зазирнемо в минуле, то побачимо, що всі епохальні зміни у музиці відбувалися завдяки теоретикам. Ось тут і починається історія про тих, хто зробив музику не просто звуками, а справжнім мистецтвом. І це не просто "книжкові нерди", це – круті особистості, які змінили світ!

Давайте почнемо з Гвідо д'Арецо – супер-педагога, який у XI столітті придумав нотний стан і сольмізацію. Уявіть, якби не він – чи змогли б ми сьогодні записати симфонію Бетховена або хіт «Океану Ельзи»? Він створив систему, яка дозволила музиці стати універсальною мовою, зрозумілою на будь-якому континенті.

Далі йдуть Тінкторіс, Царліно і Рамо – батьки музичної науки, котрі заклали основи гармонії, контрапункту, ритміки. Їхні праці стали фундаментом розуміння акустичних параметрів багатоголосся, емоційного впливу ладу, тембрових можливостей музики. Відтак, без них музика була б, як Instagram без фільтрів – нудною і безладною.

Микола Дилецький – це український музичний гуру, який у XVII ст. написав підручник з музики для східних слов'ян і першим у Східній Європі пояснив правила композиції. Пауль Гіндеміт і Олів'є Мессіан відкрили нові композиційні техніки, що змінили уявлення про музичне звучання XX століття.

Здається, що музична теорія – це щось із минулого? Ні, вона всюди! Наприклад, візьмемо джаз. Саме музична теорія дала йому життя, адже імпровізація – це не хаотичне натискання клавіш, а швидке оперування знаннями про гармонію, ладові послідовності, ритмічні моделі. Чи міг би Чарлі Паркер змінити світ, якби не розумів структуру акордів? Чи міг би Майлз Девіс створити Kind of Blue, якби не володів концепцією модального джазу? Чи змогли б хіп-хоп продюсери створювати такі круті біти, якби вони не знали основ тональності та ритмічної поліфонії?

Майлз Девіс

Джозеффо Царліно

Чарлі Паркер

Або ось інший приклад – електронна музика. Усі ці EDM-треки, хаус, драм-енд-бейс, техно – це ж не просто набір випадкових семплів. Це математично вивірені структури, чітко продумані тональні рішення. Прості? Так. Але без музичної теорії вони б не працювали.

Окей, скажеш ти, а що робити з тими, хто «грав від душі й без правил»? Всі ці самородки, що не вчили нот, але стали легендами? Відповідь проста – вони інтуїтивно пізнавали теорію, просто не називали її так. Отож, теорія музики дозволяє не лише розуміти музику як мистецтво, але й прокладає шляхи у майбутнє.

Чи існує загроза зникнення теорії?

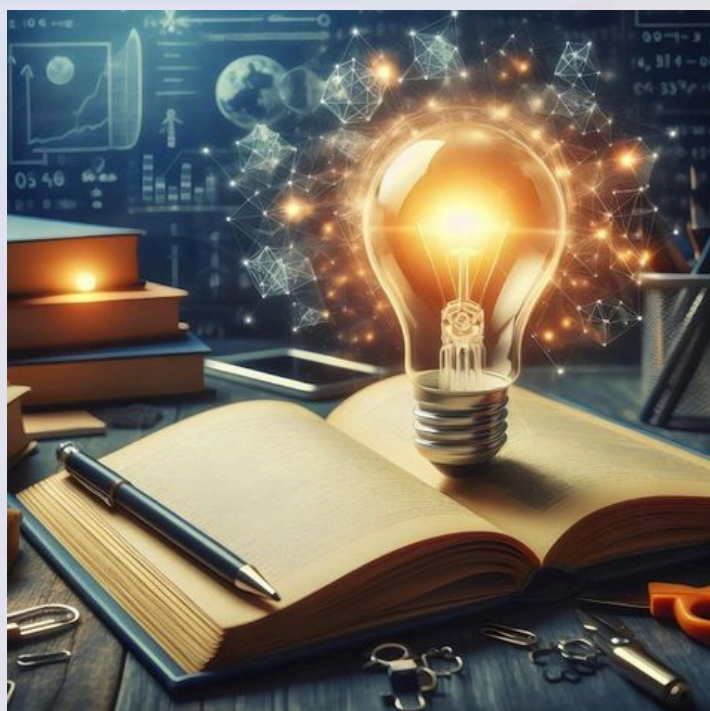
І ось тут настає найцікавіше – чи може теорія зникнути? Уяви, що сьогодні все більше музики створюється штучним інтелектом. Алгоритми можуть згенерувати мелодію,

обрати акорди, зробити аранжування. Але вони все ще залежать від правил, які вигадали люди. А якщо ці правила перестануть існувати, музика стане одноманітною, бо штучний інтелект не вміє створювати щось нове – він тільки компілює наявні знання. Без теорії музика ризикує перетворитися на набір однотипних, «стерильних» звуків, позбавлених глибини та справжніх емоцій.

Хто ж такі теоретики: книжкові миші чи генії?

Стереотипи про теоретиків-музикантів – це окрема тема. Їх називають «книжними мишами», вважають, що вони лише вивчають музику, але не виконують її. Часто можна почути, що теоретики – це такі собі «ботани», які тільки пишуть статті й аналізують чужі твори, але самі нічого не створюють. Але хіба можна назвати архітектора непотрібним тільки тому, що він сам не будує будинки, а лише розробляє плани? Теоретики – це ті, хто будують фундамент, без якого

виконавцям непросто було б виконувати свою роботу, адже це вони пояснюють, чому одна гармонія звучить «тепло», а інша – «напружено», вони відкривають нові закони композиції, які потім стають основою для майбутніх музичних стилів. Теоретики – як програмісти, які «пишуть код» для наших емоцій.

Що буде, якщо ти не опануєш теорію музики?

Ти, звичайно, можеш грати на слух, але це буде відбуватися так, ніби їдеш на велосипеді без коліс: ти можеш доїхати, але це буде дуже складно. Теорія музики – це твої колеса, вона допомагає тобі рухатися швидше, легше і з більшим задоволенням. І, до речі, якщо ти хочеш стати професіоналом, то без теорії ніяк. Навіть найкрутіші музиканти знають теорію. Тому не лінуйся – вчи!

Теорія музики – це не просто знання, це стиль життя

Коли ти обираєш фах «Теорія музики» твої друзі-виконавці думають: "Ну і нудота". Проте вони не здогадуються, що теорія музики – це не просто «нудні книжки», це – квиток у світ музичного бомонду. Теоретик – це стиль життя. Ти стаєш частиною великої спільноти людей, які розуміють музику на глибокому рівні. Ти можеш обговорювати з друзями не просто хіти, а те, як вони побудовані. Ти можеш дивитися на музику як на головоломку, яку ти розгадаєш, і це робить тебе справжнім музичним гурманом.

З'ясуємо, хто такі теоретики музики і чому вони – не просто «книжкові нерди», а справжні супергерої звуку. Вони не тільки розуміють, як функціонує музика, але й відкривають двері до нових світів. Від ведучих музичних шоу до професорів університетів – теоретики музики мають купу можливостей для самореалізації.

Куди можна податися, опанувавши фах «Теорія музики»?

Гадаєш, що теоретики – це ті, хто весь день сидить у бібліотеках? Можливо, і так, але це тільки одна з опцій. Ось перелік того, що ти можеш робити, якщо ти теоретик:

- Музичний продюсер. Ти знаєш, як працюють звуки, і це твоя суперсила. Ти можеш сприяти розвитку музичної кар'єри виконавцям і композиторам.

- Музичний журналіст або блогер. Ти розумієш музику зсередини, і можеш про це писати чи розповідати. Підкасти, відео на YouTube, статті – все це про тебе.

- Ведучий концертних програм – фахівець, без якого не обійдеться жодна музична імпреза.

- Музикотерапевт. Ти можеш допомагати людям через музику боротися з психологічними чи соматичними відхиленнями. Це не просто круто – це ще й дуже важливо.

- Музикознавець – науковий підхід до осмислення музичних явищ є основою поступу. Без твоїх консультацій та висновків не обійдуться усі інші спеціалісти у галузі музики чи продакшна.

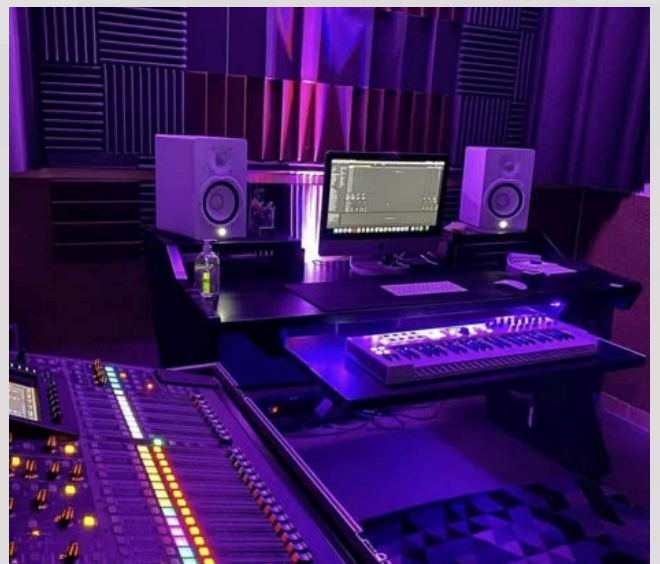

- Викладач – ти можеш навчати інших і ділитися своїми знаннями. До речі, без педагогіки неможливий поступ у будь-якій сфері, у тому числі – й музичній.

- Композитор або аранжувальник. Нестародавня традиція факультетів в музичних академіях називається теоретико-композиторськими, ти, ґрунтовно опанувавши закони музичного мистецтва, можеш створювати музику до фільмів, ігор, театру. Уяви: твоя мелодія звучить у голлівудському блокбастері. Круто, правда?

Цей список ще можна довго продовжувати, але на цьому зупинимось.

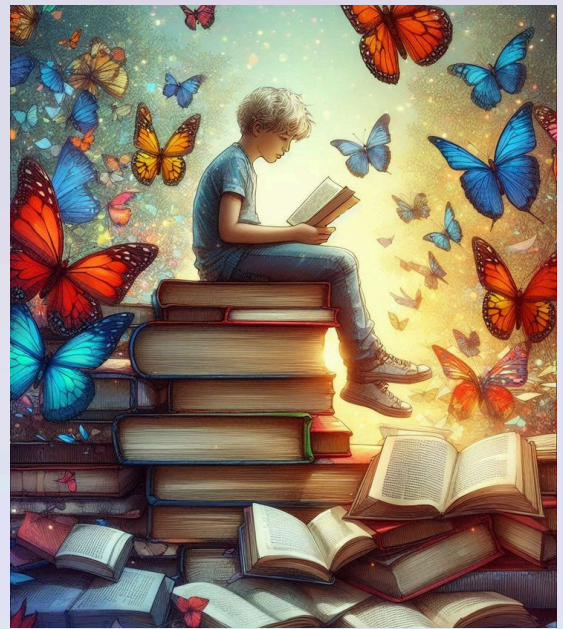

Теорія vs практика: хто кого?

Усім відома фраза: "Практика без теорії сліпа, теорія без практики мертва". І це правда. Уявіть, що ви граєте на гітарі, але не знаєте нот. Ви можете грати на слух, але якщо хтось попросить вас виконати який-небудь конкретний твір, ви будете неспроможні це зробити. Або ось інший приклад: ви знаєте всі правила гармонії, але ніколи не грали на інструменті. Ви будете уявляти, як має звучати музика, але не зможете її створити. Тому теорія і практика – це як дві половинки одного цілого. Одне без іншого просто не працює.

Зауважимо: всі відкриття, що зробили теоретики, дали нам світ, у якому музика є зрозумілою, доступною, багатогранною. Ми можемо її читати, передавати, розвивати. Вона може вчити, надихати, лікувати. Теорія – це не обмеження, а ключ до безмежних можливостей. Якби вона зникла, ми втратили б музику. Це була б антиутопія, у якій більше не звучать симфонії, у якій немає мелодій, що чіпляють за душу, немає гармоній, що викликають сльози, немає ритмів, що змушують серце битися швидше. Це була б атмосфера, заповнена хаосом випадкових звуків. Але поки існують теоретики, музика має майбутнє. Вони не просто досліджують її – вони її оберігають.

Вони не просто вивчають правила – вони їх відкривають. Вони не просто пишуть книги, а зберігають пам'ять

музичного мистецтва. І поки вони є, музика буде жити!

Отже, теоретики – це не просто "книжкові нерди". Це ті, хто роблять музику живою, зрозумілою і потужною. Тож наступного разу, коли хтось скаже, що теорія музики – це нудно, просто поставте їм трек, який їх надихає, і скажіть: "Це все – завдяки теоретикам", бо без них музика була б просто шумом.

Тетяна КОСТЕВИЧ

Тетяна РОСУЛ - головний редактор

Редакційна колегія:

Олена ПИЛИП

Тетяна КОСТЕВИЧ

Марія КУДРИЧ

Вікторія ОВОДОВА

Верстка і дизайн - Т. КОСТЕВИЧ